

بررسی تاثیر احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بورس در شهر شیراز

شهناز عربی منفرد

کارشناس دانشگاه شیراز

چکیده :

صاحب‌نظران علوم مالی همواره به دنبال بررسی رفتارهای سرمایه‌گذاران هستند تا با بررسی این رفتارها بتوانند تحلیل مناسبی از بازار داشته باشند و با شناخت عوامل مؤثر بر رفتارهای سرمایه‌گذاران قادر باشند، تصمیم‌گیری‌های مالی آنها را ارزیابی کنند. بنابراین این پژوهش با هدف بررسی تاثیر احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بورس در شهر شیراز، با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد معین الدین (۱۳۹۰)، شیرازیان (۱۳۹۷) و باباجانی محمدی (۱۳۹۶) که روایی و پایایی آنها در تحقیقات پیشین تایید شده بود در بین نمونه‌ی ۳۸۴ نفری از سرمایه‌گذاران بورس در شهر شیراز به روش فرمول کوکران که بصورت تصادفی ساده انتخاب شدند با روش تحقیق توصیفی - پیمایشی بر پایه تحقیقات همبستگی انجام شد. یافته‌های تحقیق که با استفاده از نرم افزار پی ال اس با روش حداقل مربعات جزئی و بوت استرپینگ بدست آمده است، نشان داد، احساسات کاذب سواد مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد و احساسات کاذب سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران تاثیر معناداری دارد. سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد. همچنین احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد.

واژگان کلیدی: احساسات کاذب سواد مالی، سوگیری‌های رفتاری، تصمیم‌گیری‌های مالی

مقدمه

- در طول سالیان گذشته، سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی از دیدگاه عقلایی مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته و به‌طور گسترده تئوری‌های مختلفی در رابطه با آن ایجاد و شرح داده شده است. اما اغلب در بازار، ناهنجاری‌هایی مشاهده می‌شود که نمی‌توان آنها را با نظریه‌های مالی استاندارد و منطقی توضیح داد و تنها از طریق نظریه‌های مالی رفتاری قابل توضیح است. مالی رفتاری در سال ۱۹۷۹ در مقاله‌ای با نام نظریه چشم انداز: تحلیلی از تصمیم تحت ریسک، که توسط کانمن و تورسکی انتشار یافت معرفی شد. در این مقاله توضیح داده شد که سرمایه‌گذاران تحت تأثیر سوگیری‌های رفتاری تصمیم می‌گیرند که اغلب منجر تصمیمات نادرست مالی می‌شود. چون معماهای زیادی در بازارهای مالی وجود دارد که تئوری‌های مالی مدرن هیچ جوابی برای آنها ندارد و در اینجا است که تنها مفروضات مالی رفتاری در حل این معماها مفید است (Shukla et al, ۲۰۲۰). سوگیری رفتاری را درواقع همان اشتباهات سیستماتیک در قضاوت تعریف می‌کنند که باعث رفتارهای مختلفی در بین سرمایه‌گذاران خواهد شد. سرمایه‌گذاران با اعتماد به نفس کاذب، توانایی‌های خود را بیش از حد ارزیابی می‌کنند، زیرا آنها به عملکرد خوب خود درمقایسه با دیگران فکر می‌کنند، اما درواقع چنین نیست، این سرمایه‌گذاران به دلیل سوگیری اعتماد به نفس کاذب، اوراق بهادار را اشتباه قیمت می‌دهند و مشاهدات خود را بیش از حد ارزیابی می‌کنند. سرمایه‌گذاران با این سوگیری، سرمایه‌گذاری می‌کنند تا سود به دست آورند و از زیان آتی جلوگیری کنند، بنابراین اثر ناهنجاری‌های ارزشی را نشان می‌دهند. اعتماد بیش از حد برجسته‌ترین سوگیری است که بر تصمیمات سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران حقیقی تأثیر منفی می‌گذارد و بازار را ناکارآمد می‌کند (Lin, ۲۰۱۱) و سوگیری اعتماد به نفس کاذب یک سوگیری گسترده در بین سوگیری‌های شناختی است. سرمایه‌گذاران با اعتماد به نفس کاذب بیش از هر سرمایه‌گذار دیگری درگیر تجارت هستند تا بازدهی بالاتری کسب کنند و بازده مورد انتظار بالاتری را نسبت به سرمایه‌گذاران منطقی انتظار دارند اما یافته‌ها نشان می‌دهند این سرمایه‌گذاران اغلب در به‌دست آوردن بازده بالاتر خود شکست می‌خورند. از نظر محققان عواملی که باعث این سوگیری می‌شود عبارتند از: خوداسنادی، توهم مثبت، اشتباه در برنامه‌ریزی، خوش‌بینی و تمایلات خودمحورانه است. همچنین سوگیری دیگری که در بین سرمایه‌گذاران حقیقی وجود دارد، سوگیری دوری از تاسف و پشیمانی است و زمانی اتفاق می‌افتد که سرمایه‌گذاران برای جلوگیری از ترس شکست و احساس پشیمانی بعد از باخت، ریسک‌گریز می‌شوند (Zain UL Abdin et al, ۲۰۲۲). نظریه مالی رفتاری به‌دنبال توضیح قیمت‌گذاری دارایی با نگاه کردن به اکتشافات، سوگیری‌ها و تأثیرات روانی بر رفتار سرمایه‌گذار است. این نظریه روانشناسی و اقتصاد را برای درک بهتر اینکه چرا سرمایه‌گذاران تصمیمات مالی خاصی را می‌گیرند، ترکیب می‌کند. موضوع مالی رفتاری درک عوامل شناختی و عاطفی که بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارند و اینکه چگونه این عوامل می‌توانند منجر به ناکارآمدی بازار و تصمیم‌های نامناسب سرمایه‌گذاری شوند، است. رفتار مالی

پیشنهاد می‌کند سرمایه‌گذاران اغلب تحت تأثیر طیفی از عوامل شناختی و احساسی هستند که می‌تواند منجر به تصمیم‌های غیرمنطقی شود. یکی از مهم‌ترین پیامدهای نظریه مالی نیاز به طراحی بازارهای مالی به گونه‌ای است که عوامل رفتاری مؤثر بر تصمیمات سرمایه‌گذار در نظر گرفته شوند. به عنوان مثال، بازارهای مالی را می‌توان طوری طراحی کرد که شفاف‌تر باشند، که همین امر می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا انتخاب‌های آگاهانه‌تری داشته باشند. علاوه بر این، می‌توان آن‌ها را به گونه‌ای طراحی کرد که کاربر پسندتر باشند و در نتیجه بار اطلاعاتی که می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری غیربهبوده شود، کاهش دهند (Bennett et al, ۲۰۲۳). بنابراین تصمیم‌گیری مالی یک کار چالش برانگیز است که در آن هم رفتار عوامل اقتصادی و هم انتظارات آینده نقش مهمی ایفا می‌کند. تصمیمات سرمایه‌گذاری به دلیل نوسانات قیمت سهام و این واقعیت که روند آینده به سختی قابل پیش‌بینی است، سرمایه‌گذاران را مجبور می‌کند تا در جستجوی استراتژی‌های بهینه برای سرمایه‌گذاری باشند و بر تجربه، مدل‌های مالی و شهود خود برای تصمیم‌گیری تکیه کنند (Vecchi et al, ۲۰۲۳). یکی از دلایل اساسی که در حال حاضر افراد سرمایه‌گذاری‌های پرخطر انجام می‌دهند این است که سواد مالی آنها یا به اندازه کافی غنی نیست یا احساس کاذب سواد مالی دارند، به نحوی که یک سوگیری شناختی بین سرمایه‌گذاری‌های پرخطر و رفتارهای سوداگرانه وجود دارد (Zhao et al, ۲۰۲۳). سواد مالی، ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، نگرش و رفتار لازم برای تصمیم‌گیری‌های مالی صحیح و در نهایت دستیابی به رفاه مالی فردی است که به عنوان یک عامل مهم در جنبه‌های مختلف تصمیم‌گیری مالی فردی شناخته می‌شود. در واقع سواد مالی شکلی از سرمایه‌انسانی است که شامل درک مفاهیم مالی و دانش مورد نیاز برای اتخاذ تصمیمات مالی مهم است (Yang et al, ۲۰۲۳). از نظر بسیاری محققان بین سواد مالی عینی و خود درک شده تفاوت وجود دارد و بسیاری از سرمایه‌گذاران به توهم یا احساس سواد مالی دچار هستند که نوعی سوگیری شناختی است که به اثر دانینگ-کروگر معروف است، به طوری که هر چه احساس سواد مالی نسبت به سواد عینی بیشتر باشد، باعث می‌شود رفتارهای پرخطر مالی افزایش یابد و سرمایه‌گذاران با خطر از دست دادن منابع مالی‌شان مواجه شوند (Balasubramnian and Springer Sargent, ۲۰۲۰). فونگ و همکاران (۲۰۲۰)، بیان نمودند که مدیریت موفق امور مالی در هر مرحله از زندگی مهم است، اما عوامل بسیاری از جمله سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران می‌تواند باعث این شود که تصمیم‌گیری‌های صحیح مالی چالش برانگیز شوند. بررسی‌ها نشان می‌دهند اغلب سرمایه‌گذاران از روش‌های اکتشافی برای کاهش خطر زیان در موقعیت‌های نامشخص استفاده می‌کنند، اما این منجر به اشتباه در قضاوت می‌شود. در نتیجه، سرمایه‌گذاران تصمیمات غیرمنطقی می‌گیرند و باعث ناکارآمد شدن بازار می‌شوند. سواد مالی ابزاری برای بهبود توانایی مالی و کاهش تصمیم‌گیری‌های ضعیف مالی است. تصمیم‌گیری ضعیف به دلیل کمبود اطلاعات است و عدم وجود سواد مالی، که نشان دهنده درجه‌ای است که افراد در مورد مسائل مالی آگاه هستند، نقش تعیین‌کننده‌بی در تصمیمات مالی دارد. تحقیقات بیشماری که سطح سواد مالی را در سراسر جهان اندازه‌گیری می‌کنند، نشان می‌دهند حتی در کشورهایی با رشد اقتصادی بالا به طرز نگران‌کننده‌ای پایین یا افراد دارای حس کاذب سواد مالی هستند.

مدل‌های پردازش اطلاعات منطقی در امور مالی نشان می‌دهند که سرمایه‌گذاران آگاه و با سواد مالی تصمیم‌گیری مالی منطقی و با کیفیت می‌گیرند و در عین حال امنیت و رفاه اقتصادی خود را افزایش می‌دهند. اجماع محققان علوم رفتاری

نشان می‌دهند که تصمیم‌گیری‌های مالی مناسب، سوگیری تصمیم‌گیری را کاهش می‌دهد و دستیابی موفقیت‌آمیز به نتایج تصمیم‌گیری مورد انتظار را امکان‌پذیر می‌کند. با این وجود، به نظر می‌رسد که بسیاری از افراد هنوز نسبت به میزان سوگیری ناخودآگاه هستند و توانایی‌های تصمیم‌گیری مالی در بین افراد متفاوت است. استقلال مالی، احساس خودتوانمندی یا احساسات کاذب سواد مالی و اعتماد به نفس بیش از اندازه در اتخاذ تصمیمات مالی عواملی حیاتی و تعیین‌کننده است (Kumar et al, ۲۰۲۳). به همین دلیل سواد مالی در دهه‌های اخیر علاقه بین‌المللی قابل توجهی را در بین ادارات دولتی، محققان، متخصصان و جمعیت عمومی برانگیخته است، چون تأثیر معناداری بر تصمیمات مالی و رفاه مالی فردی دارد. همچنین دارای پیامدهای مثبت در سیستم مالی و اقتصادی هر کشوری است و تعداد کشورها و سازمان‌های بین‌المللی که در پی شناخت و بهبود سواد مالی شهروندان خود و چگونگی تأثیر آن بر تصمیم‌گیری‌های مالی هستند، در حال افزایش است (Molina-García et al, ۲۰۲۳). بنابراین امروزه سواد مالی سرمایه‌گذاران به‌عنوان یک عامل مهم در بازارها و خدمات مالی شناخته می‌شود (Choung et al, ۲۰۲۳).

طبق نظر تاکسی و همکاران (۲۰۱۵)، افراد با درآمد کم، جوان و سواد مالی اندک بیشتر سوگیری رفتاری دارند. آتس و همکاران (۲۰۱۶)، با مطالعه بورس استانبول نشان دادند که سرمایه‌گذارانی سطح سواد مالی پایینی دارند و منبع اصلی اطلاعات مالی آن‌ها، مشاوره والدین و دوستانشان است، سطح بالاتری از سوگیری‌های مالی را از خود نشان می‌دهند. بالاسوبرامنیان و اسپیرنگر سارگنت (۲۰۲۰)، نشان دادند که سواد مالی و سوگیری‌های رفتاری از جمله عوامل مهمی هستند که بر تصمیم‌گیری‌های مالی افراد تأثیرگذارند. هرچه سرمایه‌گذاران مهارت و دانش عینی بیشتری درباره مسائل مالی داشته باشند، کمتر به سوگیری رفتاری و تصمیمات نادرست مالی نسبت به افراد دارای حس خودبینی یا احساس سواد مالی می‌شوند. تالوار و همکاران (۲۰۲۱)، بیان نمودند که متغیرهای نگرش مالی مانند: اضطراب مالی، پس‌انداز احتیاطی، خوش بینی، امنیت مالی، تفکر مشورتی و علاقه به مسائل مالی بر فعالیت تجاری سرمایه‌گذاران بر فعالیت‌های معاملاتی سرمایه‌گذاران تأثیر معناداری دارد. کوپاک و همکاران (۲۰۲۱)، اعتماد به نفس و سواد مالی از جمله متغیرهای مهم بر رفتارهای پر خطر مالی است، البته با در نظر گرفتن جنسیت، زیرا طبق این مطالعه زنان از سواد مالی کمتری نسبت به مردان برخوردارند، تمایلی به نگهداری دارایی‌های پر خطر ندارند و ریسک‌گریزتر از مردان هستند و اعتماد به نفس کمتری هم نسبت به سواد مالی خود دارند. تحقیق زین‌العابدین و همکاران (۲۰۲۲)، نشان داد تورش رفتاری اعتماد به نفس کاذب و دوری از تاسف و پشیمانی بر رفتارهای غیرمنطقی سرمایه‌گذاران تأثیری مثبت و معنادار دارد. چن و همکاران (۲۰۲۳)، نشان دادند که احساسات کاذب سواد مالی تأثیر معناداری بر تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران از جمله اعتماد به نفس کاذب دارد.

طبق موارد تشریح شده، فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. احساسات کاذب سواد مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تأثیر معناداری دارد.
۲. احساسات کاذب سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران تأثیر معناداری دارد.
۳. سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تأثیر معناداری دارد.

۴. احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد.

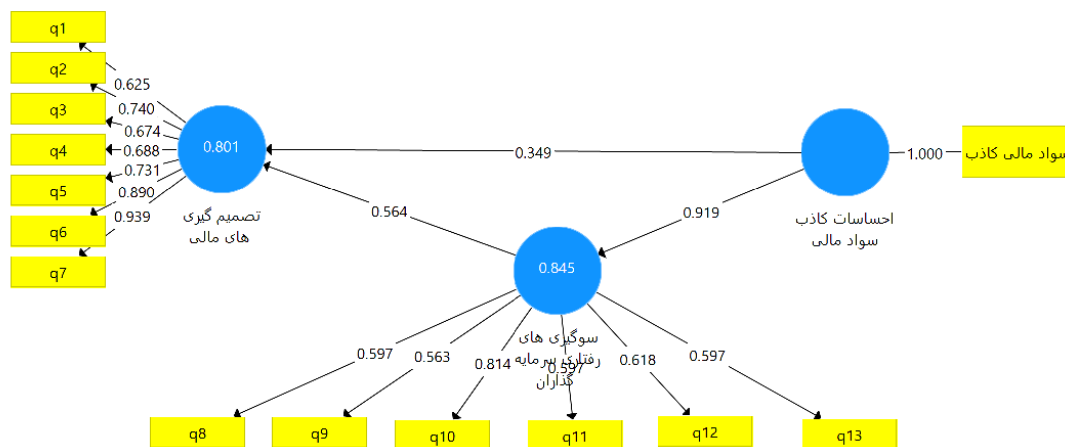
روش تحقیق

پژوهش انجام شده، توصیفی- پیمایشی مبتنی بر روش همبستگی است. جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق کتابخانه‌یی و میدانی است. در بخش مبانی نظری و پیشینه پژوهش با مطالعه مقالات معتبر داخلی و خارجی اطلاعات مورد نظر جمع‌آوری گردید. ابزار گردآوری داده‌ها سه پرسشنامه استاندارد: معین الدین (۱۳۹۰)، بابا جانی محمدی (۱۳۹۶) و شیرازیان (۱۳۹۷) است. روایی و پایایی این پرسشنامه‌ها در تحقیقات پیشین تایید شده است. پرسش‌های پرسشنامه‌های سوگیری‌های رفتاری و تصمیم‌گیری‌های مالی با استفاده از مقیاس لیکرت پنج گزینه‌یی از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم با ضرایب ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ سنجیده شد. همچنین سوالات پرسشنامه سواد مالی بر اساس ۴ گزینه انتخابی می‌باشد که پاسخ دهنده از بین گزینه‌ها یک مورد را انتخاب می‌نماید. نمرات سواد مالی عینی به صورت کم (کمتر از ۳)، متوسط (۳) و زیاد (بیشتر از ۳)، دسته‌بندی می‌شوند و با توجه به نمره سواد مالی عینی و امتیاز تورش رفتاری اعتماد به نفس کاذب کم (کمتر از ۳)، متوسط (۳) و زیاد (بیشتر از ۳)، نمره احساسات کاذب سواد مالی به صورت میانگین نمره سواد مالی و اعتماد به نفس کاذب محاسبه می‌شود. میانگین نمره ۲ و بیشتر از ۲، دارای احساس کاذب سواد مالی و کمتر از ۲ فاقد احساس کاذب سواد مالی است.

جامعه آماری کلیه سرمایه‌گذاران بورس در شهر شیراز است و با در نظر گرفتن تعداد نامعین سرمایه‌گذاران حجم نمونه آماری طبق فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۳۸۴ نفر تعیین شد.

یافته‌ها

داده‌های این تحقیق با روش حداقل مربعات جزئی و روش بوت استرپینگ با نرم افزار PLS ۴ تحلیل شدند. طبق کارکرد این نرم‌افزار ابتدا مدل نظری تحقیق با بررسی ضرایب بارهای عاملی طبق شکل (۱) بررسی می‌شود که باید این ضرائب مقداری بیش از ۰/۴ اختیار کنند تا مدل از نظر ساختاری تایید شود.

شکل (۱)، مدل ساختاری تایید شده همراه بارهای عاملی

مطابق شکل (۱)، ضرایب بارهای عاملی گویه‌های پرسشنامه همه بیشتر از ۰/۵ است. بنابراین مدل ساختاری تایید می‌شود. بعد از ارزیابی بارهای عاملی، نیاز است ضرایب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی و میانگین واریانس استخراجی هم بررسی که نتایج آن در جدول (۱)، گزارش شده است.

جدول (۱)، معیارهای برازندگی مدل در بخش بیرونی

متغیر	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)
تصمیم‌گیری های مالی	۰/۸۰۵	۰/۸۰۱	۰/۵۰۵
سوگیری های رفتاری سرمایه گذاران	۰/۹۱۰	۰/۹۰۵	۰/۵۸۲

برای تایید برازندگی مدل در بخش بیرونی مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بیشتر از ۰/۷، میانگین واریانس استخراجی هم بیشتر از ۰/۵ اتخاذ کنند تا برازندگی مدل در بخش بیرونی مطلوب ارزیابی شود که طبق گزارش جدول (۱)، مقادیر مناسب برآورد شده است. پس برازندگی بیرونی مدل مطلوب ارزیابی شد.

همچنین برای سنجش روایی واگرا از روش روایی واگرا (HTMT)، استفاده شد که نتایج این ارزیابی در جدول (۲)، گزارش شده است.

جدول (۲)، ماتریس روایی واگرا (HTMT)

متغیرهای مکنون	تصمیم‌گیری‌های مالی	سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران
تصمیم‌گیری‌های مالی	-	۰/۸۶۹
سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران	۰/۸۵۰	-

در صورتی روایی واگرا مورد تایید است که مقدار HTMT کمتر از ۰/۹ باشد. چون مقادیر این ماتریس کمتر از ۰/۹ است، بنابراین روایی واگرا هم تایید شد.

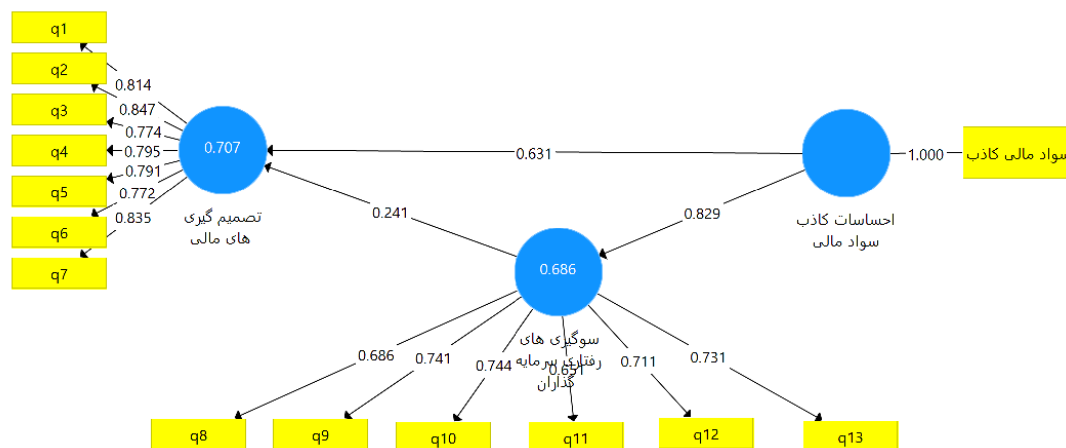
برای ارزیابی بخش ساختاری مدل از مقدار ضریب تعیین مربوط به متغیرهای پنهان وابسته مدل استفاده می‌شود، همچنین شاخص Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را برآورد می‌کند، شاخص‌های این ارزیابی در جدول (۳)، گزارش شده است.

جدول (۳)، شاخص‌های ارزیابی بخش ساختاری مدل

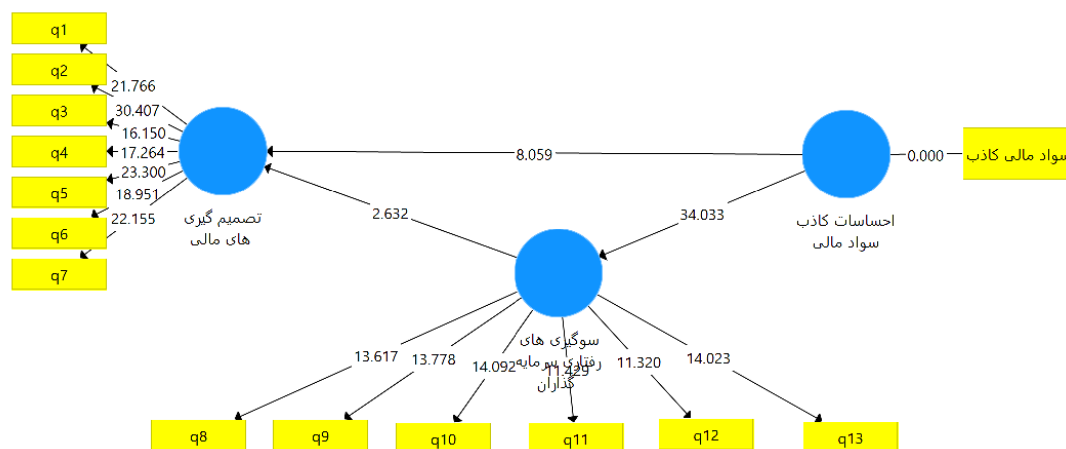
متغیرهای مکنون	ضریب تعیین R^2	شاخص Q^2
سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران	۰/۸۴۵	۰/۳۳۰
تصمیم‌گیری‌های مالی	۰/۸۰۱	۰/۴۳۴

مقدار جدول (۳)، نشان می‌دهد که ۸۴/۵ درصد سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران و ۸۰/۱ درصد از تصمیم‌گیری‌های مالی توسط متغیر مستقل احساسات کاذب سواد مالی تبیین می‌شود. مقادیر مثبت Q^2 هم نشان‌دهنده برازش ساختاری مطلوب مدل است.

برای بررسی تایید یا رد فرضیه‌های تحقیق بر اساس الگوریتم حداقل مربعات جزئی و روش بوت استرپینگ نیاز است، ضریب مسیر هر فرضیه طبق شکل (۲) و بررسی معناداری ضریب مسیر هر فرضیه طبق آماره t ، مطابق شکل (۳)، بررسی شود. اگر آماره t مقداری بیش از ۱/۹۶ یا ۲/۵۸ اختیار کند ضریب مسیر فرضیه مربوطه تایید می‌شود.

شکل (۲)، ضریب‌های مسیر استاندارد شده

شکل (۳)، آزمون t ضریب‌های مسیر

براین اساس نتایج فرضیه‌های تحقیق در جدول (۴)، گزارش شده است.

جدول (۴)، بررسی فرضیه‌های تحقیق

فرضیه	ضریب مسیر (β)	مقدار t	سطح معناداری	نتیجه
احساسات کاذب سواد مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد.	-	۲/۵۹۰	۰/۰۱۰	تایید
احساسات کاذب سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران تاثیر معناداری دارد.	۰/۸۲۹	۳۴/۰۳۳	۰/۰۰۰	تایید
سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد.	۰/۲۴۱	۲/۶۳۲	۰/۰۰۹	تایید
احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد.	۰/۶۳۱	۸/۰۵۹	۰/۰۰۰	تایید

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از حوزه‌های مورد توجه در مالی رفتاری، بررسی عواملی مثل سوگیری‌های رفتاری در بین سرمایه‌گذاران است، چون این عوامل می‌توانند به شدت تصمیمات مالی بهینه افراد را تحت تاثیر قرار دهند و همین رفتارها حتی می‌تواند باعث ناکارا شدن بازارهای سرمایه هم شود. همانگونه که نتایج این پژوهش هم نشان داد، احساسات کاذب سواد مالی با نقش میانجی سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد. پس با توجه به نتایج حاصل از این فرضیه می‌توان نتیجه گرفت افراد با سطح پایین سواد مالی عینی چون حس توهم برتری دارند و توانایی‌شان را بیشتر از اندازه واقعی ارزیابی می‌کنند در کنار سوگیری‌های رفتاری مانند دوری از تاسف و پشیمانی، تصمیمات مالی نامناسبی اتخاذ می‌کنند. احساسات کاذب سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران تاثیر معناداری دارد. به این مفهوم که سرمایه‌گذارانی که دارای احساسات کاذب سواد مالی باشند، بیشتر هم دچار اعتماد به نفس بیش از حد و عدم قبول اشتباهات خود می‌شوند، به گونه‌ای که گمان دارند اطلاعات کامل و دقیق‌تری نسبت به بقیه دارند و چون خودشان را بهتر از آن چیزی که هستند تصور می‌کنند سرمایه‌گذاری‌هایی حجیمی انجام می‌دهند یا ریسک‌گریز می‌شوند و

سهام‌های خود را به امید سوددهی نگه خواهند شد. سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد. تحقیقات مختلفی که انجام شده‌اند نشان دادند که سرمایه‌گذاران با سوگیری رفتاری، قادر به تفسیر اطلاعات نیستند و به همین علت در تصمیم‌گیری‌های مالی دچار خطا و اشتباهات سیستماتیک می‌شوند و همین امر منجر به تصمیم‌گیری‌های غیرمنطقی مالی خواهد شد. همچنین احساسات کاذب سواد مالی بر تصمیم‌گیری‌های مالی تاثیر معناداری دارد. طبق این یافته می‌توان اینگونه بیان نمود اگر سرمایه‌گذاران توهم سواد مالی داشته باشند، چون براساس قضاوت ذهنی خودشان مبنی بر اینکه دانش کافی در مباحث مالی دارند، حتی از خدمات مشاوره مالی هم کمتر استفاده می‌کنند و همین امر موجبات تصمیمات کور در تصمیم‌گیری‌های مالی آنها را افزایش خواهد داد. یافته‌های این پژوهش با مطالعه پژوهشگرانی همچون: تاکسی و همکاران (۲۰۱۵)، آتس و همکاران (۲۰۱۶)، کوپاک و همکاران (۲۰۲۱) و زین‌العابدین و همکاران (۲۰۲۲) هم‌جهت می‌باشد.

طبق نتایج این تحقیق پیشنهاد می‌شود، سازمان بورس و کارگزاری‌های مختلف با برگزاری دوره‌های آموزشی متناوب و برگزاری آزمون‌های مختلف درجهت بررسی سطح سواد مالی سرمایه‌گذاران این آگاهی را برای افراد قبل از سرمایه‌گذاری بوجود آورند تا بدانند تا چه اندازه قادر به تصمیمات مالی بهینه هستند و همچنین ارائه مشاوره‌های مالی آنلاین و حضوری توسط این سازمان و کارگزاری‌های مرتبط همواره در کنار سرمایه‌گذاران برای اخذ بهترین تصمیم‌گیری‌های مالی باشند.

منابع

- Ateş, Sinem. Coşkunb, Ali. and Şahin, Muhammed. Levent Demircan, Murat. (۲۰۱۶). Impact of Financial Literacy on the Behavioral Biases of Individual Stock Investors: Evidence from Bursa Istanbul, Business and Economics Research Journal, Vol. ۷. No.۳. ۱-۱۹.
- Balasubramnian, Bhanu. And Springer Sargent, Carol. (۲۰۲۰). Impact of Inflated Perceptions of Financial Literacy on Financial Decision Making. Journal of Economic Psychology. JOEP ۱۰۲۳۰۶. ۱-۳۹.
- Bennett, Donyetta. Mekelburg, Erik. and Williams, T.H. (۲۰۲۳). BeFi meets DeFi: A behavioral finance approach to decentralized finance asset pricing. Research in International Business and Finance. Vol. ۶۵. April ۲۰۲۳, ۱۰۱۹۳۹.
- Chen, Fuzhong. Yu, Di. And Sun, Zijun. (۲۰۲۳). Investigating the associations of consumer financial knowledge and financial behaviors of credit card use. Heliyon. Vol.۹. Iss.۱. e۱۲۷۱۳.
- Choung, Youngjoo. Chatterjee, Swarn. and Pak, Tae-Young. (۲۰۲۳). Digital financial literacy and financial well-being. Finance Research Letters. Vol.۵۸. Part B. December ۲۰۲۳. ۱۰۴۴۳۸.
- Cupak, Andrej. Fessler, Pirmin. and Schneebaum, Alyssa. (۲۰۲۱). Gender differences in risky asset behavior: the importance of self-confidence and financial literacy. Finance Research Letters. FRL ۱۰۱۸۸۰. ۱-۱۰.

- Fong, Joelle HKoh, . Benedict S.K. Mitchell, Olivia S. and Rohwedder, Susann. (۲۰۲۰). Financial literacy and financial decision-making at older ages. Pacific-Basin Finance Journal. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2020.101481>
- Kumar, Parul. Islam, Md Aminul. Pillai, Rekha. and Sharif, Taimur. (۲۰۲۳). Analysing the behavioural, psychological, and demographic determinants of financial decision making of household investors. Heliyon. Vol. ۹, Iss. ۲. February ۲۰۲۳. e۱۳۰۸۵.
- Lin, Huei-Wen. (۲۰۱۱). Does the disposition effect exhibit during financial crisis?. International Conference on Economics and Finance Research. Vol. ۴. ۱-۱۰.
- Molina-García, Antonio. José Cisneros-Ruiz, Ana. Deseada López-Subires, María. and Diéguez-Soto, Julio. (۲۰۲۳). How does financial literacy influence undergraduates' risk-taking propensity?. The International Journal of Management Education. Vol. ۲۱. Iss. ۳. November ۲۰۲۳. ۱۰۰۸۴۰.
- Shukla, Anurag. Jamal Rushdi, Naela. and Chandra Katiyar, Rakeshi. (۲۰۲۰). IMPACT OF BEHAVIORAL BIASES ON INVESTMENT DECISIONS 'A SYSTEMATIC REVIEW. International Journal of Management (IJM). Vol. ۱۱. Iss. ۴. ۶۸-۷۶.
- Talwar, Manish. Talwar, Shalini. Kaur, Puneet. Tripathy, Naliniprava. and Dhir, Amandeep. (۲۰۲۱). Has financial attitude impacted the trading activity of retail investors during the COVID-۱۹ pandemic?. Journal of Retailing and Consumer Services. Vol. ۵۸. ۱۰۲۳۴۱.
- Tekçe, Bülent. Yılmaz, Neslihan. and Bildik, Recep. (۲۰۱۵). What Factors Affect Behavioral Biases? Evidence From Turkish Individual Stock Investors. Research in International Business and Finance. RIBAF ۴۷۱. ۱-۳۵.
- Vecchi, Edoardo. Berra, Gabriele. Albrecht, Steffen. Gagliardini, Patrick. and Horenko, Illia. (۲۰۲۳). Entropic approximate learning for financial decision-making in the small data regime. Research in International Business and Finance. Vol. ۶۵. April ۲۰۲۳. ۱۰۱۹۵۸.
- Yang, Junhong. Wu, Yu. and Huang, Bihong. (۲۰۲۳). Digital finance and financial literacy: Evidence from Chinese households, Journal of Banking & Finance Vol. ۱۵۶. November ۲۰۲۳. ۱۰۷۰۰۵.
- Zain ul Abdin, Syed. Qureshi, Fiza. Iqbal, Jawad. Sultana, Sayema. (۲۰۲۲). Overconfidence bias and investment performance: A mediating effect of risk propensity. Borsa Istanbul Review. Vol. ۲۲. Iss. ۴. ۷۸۰-۷۹۳.
- Zhao, Tianrui. Chen, Kezheng. Wang, Qian. and Luo, Chunyang. (۲۰۲۳). Financial literacy, liquidity constraints and household risk asset allocation. Finance Research Letters. Vol. ۵۸, Part C, December ۲۰۲۳, ۱۰۴۵۵۵.